

УДК (563.627+563.713) 551.773

НОВІ ЗНАХІДКИ ГАСТРОПОДІВ З СИЛУРІЙСЬКИХ ВІДКЛАДІВ ВОЛИНО-ПОДІЛЛЯ

Андрій Данилів

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
79005 Львів, вул. Грушевського, 4*

У зразках, відібраних із відслонень Опорного розрізу силурійських відкладів Поділля, монографічно описано і наведено зображення вперше знайденого тут виду червононогих молюсків.

Ключові слова: гастроподи, силур, серія, товща, Поділля.

На території України силурійські відклади поширені на заході – у межах Волино-Поділля та в Західному Причорномор'ї. Вони відомі як у зануреній частині Волино-Поділля (залягають на глибинах 50–3 000 м), так і в межах Дністерського тектонічного підняття, де у бортах р. Дністер та його лівих приток (Тернави, Мукші, Збруча, Жванчика тощо) відслонена майже безперервна товща нижньо- та верхньосилурійських відкладів [2]. Вони належать до складу верхнього структурного поверху осадового чохла Східноєвропейської платформи. Їм властиве поступове занурення на захід і південний захід. У напрямі занурення потужність палеозойських відкладів збільшується, де вони утворюють нахилена на захід–південний захід монокліналь, ускладнену флексурами, плікативними порушеннями, окремими підняттями. Подільське Придністер'я є південно-західною частиною Східноєвропейської платформи і розташоване за 200 км на північний схід від каледонської геосинкліналі, а в палеогеографічному аспекті – на південний захід від давньої берегової лінії [3].

У верхньосилурійських відкладах південно-західної окраїни Східноєвропейської платформи знайдено достатньо своєрідні рештки червононогих молюсків, що, згідно з сучасними нині поглядами на ситематику цієї групи, належить до роду *Pleurotomaria*. Рід представлений одним видом *Pleurotomaria umbilicata* Hall. Серед численних решток гастроподів ця знахідка найцікавіша, що пояснюють не новизною виду для науки, а формою та розмірами черепашки, що різко вирізняють цей вид від інших гастроподів силурійського палеобасейну. Значні розміри, а в деяких видів навіть дуже великі (до 150 мм шириною) черепашки гастроподів роду *Pleurotomaria* зачисляють до тих, родову належність яких за задовільної збереженості навіть частини завитка з'ясувати досить легко. Для представників *Pleurotomaria* характерна обмеженість займаних ними ареалів, тому, зазвичай, вони, трапляються в карбонатних фаціях від ордовіку до нижнього девону [1].

Нижче наведено опис та зображення вперше знайденого на Волино-Поділлі виду гастроподів. Зразок зберігається у фондах Палеонтологічного музею в монографічній

колекції № 39 геологічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка.

Надродина **TROCHONEMATACEA**
Родина **TROCHONEMA** Zittel, 1895
Підродина **TROCHONEMATINAE** Wenz, 1938
Рід **TROCHONEMA** Salter, 1859

Pleurotomaria umbilicata Hall, 1874

Табл., фіг. 1 a – e

1847 *Pleurotomaria umbilicata* Hall: Ulrich et Scofield, с. 1048, табл. XXVII, фіг. 1–5.

1960 *Pleurotomaria umbilicata* Hall: Востокова, с. 86, рис. 95.

Матеріал. Одне внутрішнє ядро. Зразок ГВП-1273.

Опис. Черепашка великих розмірів, конусоподібна. Складається з шести сходинкоподібних обертів, з чітко вираженим кілем. Ширина обертів дещо переважає їхню висоту. Останній оберт значно більший за розмірами від попередніх і сильно розширюється в напрямі до устя. На двох передостанніх обертах, що добре збереглися, простежено поздовжні кілі, які розділяють поверхню обертів на три частини: верхня (пришовна), у вигляді площадки; середня – нахилено-ввігнута, нижня слабковипукла. Скульптура складена численними тонкими лініями наростання, які зрідка потовщені та слабо вигнуті на верхньому боці опуклістю до маківки, на спинній опуклості обернена в напрямі устя, на основі картина аналогічна, як на верхньому боці. Пупок широкий і глибокий. Устя швидше було округлим. Основа слабкоопукла.

Розміри, мм: висота – 100, ширина – 170, висота/ширина – 0,59.

Порівняння. Характер навівання обертів описаного виду також дуже подібний до форми завитків представників роду *Trochonema* і, особливо, виду *Trochonema madisonense* (Ulrich), який описаний його автором з одовику Швеції (о. Готланд) [5].

Місцезнаходження. Правий схил р. Збруч, околиці м. Кам'янець-Подільський.

Стратиграфічне та географічне поширення. Верхній силур, лудловський ярус. Поділля – малиновецька серія, цвиклівська та рихтівська світи.

1. Миронова М.Г., Синицына И.Н. Основные черты развития двустворчатых и брюхоногих моллюсков в ордовике–раннем девоне Подолии // Вестн. Ленинград. ун-та. – 1975. – № 18. – Вып. 3. – С. 72–77.
2. Никифорова О.И., Предтеченский Н.Н., Абушик А.Ф. и др. Опорный разрез силура и нижнего девона Подолии. – Л.: Наука, 1972. – 262 с.
3. Цезельнюк П. Д., Грищенко В. П., Константиненко Л. И. и др. Силур Подолии: Путеводитель экскурсанти. – Киев. 1983. 224 с.
4. Treatise on invertebrate paleontology // Geol. Soc. Amer. 1964 (Part K, Mollusca 3).
5. Ulrich E., Scofield W. The Lower Silurian Gastropoda of Minnesota. 1897. Vol. 1–3. P. 813–1081.

ПОЯСНЕННЯ ДО ТАБЛИЦІ

Фіг. 1. *Pleurotomaria umbilicata* Hall, $\times 1$: а – вигляд збоку, б – вигляд з боку устя, в – вигляд зверху. (лудлов, малиновецька серія, цвиклівська та рихтівська світи).

NEW RECORDS GASTROPODS FROM SILURIAN DEPOSITS VOLYNO-PODOLIA

Andriy Danyliv

*Ivan Franko National University of Lviv,
Hrushevsky str., 4, UA – 79005 Lviv, Ukraine*

In samples from selected outcrops reference section Silurian deposits of Podolia, monograph describes and pictures are the first species found here Gastropoda.

Key words: Gastropods, Silurian series, fat, skirts.

НОВЫЕ НАХОДКИ ГАСТРОПОД ИЗ СИЛУРИЙСКИХ ОТЛОЖЕНИЙ
ВОЛЫНО-ПОДОЛЬЯ

Данылив Андрей

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
79005 Львов, ул. Грушевского, 4*

В образцах, отобранных из отложений Опорного разреза силурийских отложений Подолья монографично описано и приведены изображения впервые найденного здесь вида брюхоногих моллюсков.

Ключевые слова: гастроподы, силур, серия, толща, Подолье.

Стаття надійшла до редколегії 10.07.2010

Прийнята до друку 20.10.2010